

О. Лядобрук,

методистка лабораторії методичного забезпечення,
викладачка кафедри педагогіки й андрагогіки,
комунальний заклад «Житомирський обласний
інститут післядипломної педагогічної освіти»
Житомирської обласної ради
e-mail: olgasibv@ukr.net

Готовність вихователя закладу загальної середньої освіти до здійснення національно-патріотичного виховання учнів

Анотація. Зміст статті розкриває значення готовності сучасного педагога до виховної діяльності з формування національно-патріотичних почуттів, національної свідомості учнів у закладах загальної середньої освіти. Виокремлено причини, які створюють конкретні труднощі у розумінні суті патріотизму, національної ідеї, громадянського обов'язку, моральної відповідальності кожного члена суспільства. З'ясовано та обґрунтовано педагогічні умови, необхідні для реалізації поставленої мети і завдань освітньої діяльності педагога. Висвітлено потребу у нових підходах і нових шляхах до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості, прописаних у Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України.

Ключові слова: професійна готовність, педагогічна діяльність, педагогічні умови, мотивація, національна свідомість.

O. Liadobruk,

Methodologist of the Methodical Support Laboratory,
Teacher of the Department of Pedagogy and Andragogy,
Municipal Institution «Zhytomyr Regional
In-Service Teacher Training Institute» of Zhytomyr Regional Council
e-mail: olgasibv@ukr.net

The readiness of the teacher of the general secondary education institution to carry out the national-patriotic education of students

Abstract. The content of the article reveals the significance of the The readiness of the teacher of the general secondary education institution to carry out the national-patriotic education of students modern teacher's readiness for educational activities on the formation of national-patriotic feelings, national consciousness of students in institutions of general secondary education. The reasons that create specific difficulties in understanding the essence of patriotism, the national idea, civic duty, and moral responsibility of each member of society are singled out. The pedagogical conditions necessary for the realization of the set goal and tasks of the teacher's educational activity have been clarified and substantiated. The need for new approaches and new

ways to educate patriotism as a feeling and as a basic personality quality, prescribed in the Concept of national-patriotic education in the education system of Ukraine, is highlighted.

Keywords: professional readiness, pedagogical activity, pedagogical conditions, motivation, national consciousness.

Постановка проблеми. Складні процеси, які мають місце в нашій державі останніми десятиліттями, призвели до нагальності розв'язання проблеми виховання національно-свідомих громадян, справжніх патріотів (особливо серед педагогічних працівників) – щирих, самовідданих, невідкупних, незрадливих і налаштованих на активну працю на благо народу України. На сучасну освіту покладено неабиякої ваги завдання – виховати саме таких громадян.

Виховання патріотизму, плекання національної свідомості сучасного учнівства набувають сьогодні загальнодержавного масштабу, тому метою у виховній системі закладів загальної середньої освіти сьогодні має стати виховання національно-патріотичної свідомості здобувачів освіти. Готовність вихователів до цього процесу має ключове значення.

Мета статті полягає у виявленні й обґрунтуванні шляхів та умов удосконалення готовності педагогів до провадження національно-патріотичного виховання учнів.

Виклад основного матеріалу. Сучасний етап розвитку нашого суспільства покладає на заклади загальної середньої освіти провідну роль і великі надії у вихованні молодшої генерації українців. Тому питання готовності вчительства до виховання національної свідомості школярів наразі є особливо актуальним. У Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України наголошено, що нині, як ніколи, нам потрібні нові підходи і нові шляхи до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості [6]. Національно-патріотичне виховання має узгоджено пов'язуватися із спонуканням учнівства приєднатися до щонайліпших здобутків і успіхів світової цивілізації. Забезпечення педагогами таких дій у виховному процесі будуть слугувати:

- формуванню патріотичного мислення в учнів, національної гідності;
- мотивації до визнання наших національних надбань і зацікавленості ними;
- усвідомленню ролі та місця нашого національного, історичного і культурного спадку у світовому духовному розвитку людства;
- розвитку бажання добре вчитися і працювати задля розквіту держави;
- пошані та сприйняттю всіх інших культур і традицій.

Нині відчутно виникла необхідність підняти виховний процес на якісно вищий рівень із цілеспрямовано продуманим врахуванням і звертанням до древньої і величної української культури, славетної історії з навиками державницького мислення і життя, як потужних джерел і міцного підґрунтя виховання сучасного учнівства.

Учені О. Вишневський [5], О. Сухомлинська [8] та інші доводять, що суть виховання зводиться до перетворювальної діяльності вихователя, яка

направлена на розвиток світогляду, свідомості, системи цінностей, знань, вчинків, які забезпечують вихованцеві його постійне самовдосконалення. Отже, зміст виховання слід наповнювати високими стандартами досконалості, які б задовольняли як потреби особистості, так і запити суспільства та інтереси держави й нації.

Однак у публікаціях І. Беха [1], О. Вишневського [5], К. Чорної [1], О. Федоренко [9] та ін. досліджено, що підготовленість педагогів до провадження національно-патріотичного виховання не відповідає сьогочасним вимогам. Чимала частка педагогів, як серед молодих спеціалістів, так і серед кваліфікованих, недостатньо володіє знаннями та вміннями з цього напрямку виховної роботи, має «своє бачення» патріотизму або не виявляє належного інтересу до нього. Цей факт вказує на особливу важливість проблеми підготовки педагогів до виховної роботи загалом і до національно-патріотичного виховання зокрема.

У вирішенні цієї проблеми важливу роль відіграють педагогічні умови.

О. Бражнич вважає, що педагогічні умови є сукупністю об'єктивних можливостей змісту, методів, організаційних форм і матеріальних можливостей, необхідних для здійснення педагогічного процесу, що забезпечує успішне досягнення поставленої мети [4].

Формуванню готовності вихователів до національно-патріотичного виховання учнів може сприяти втілення таких педагогічних умов:

1. Творення вдумливої мотивації для виховання національно-патріотичної свідомості учнів. Ця умова визначає зростання у педагогів зацікавленості питаннями виховання патріотичних почуттів, усвідомлення ними патріотичних рис як професійно значимих.

2. Здійснення допоміжної освіти у напрямку патріотичного виховання: підвищення кваліфікації за спеціальними програмами, створення тематичних проєктів, участь у науково-практичних конференціях, семінарах, тренінгах.

3. Активне застосування ІКТ у виховному процесі. Нині педагог має неабияк володіти сучасними технологіями, засобами пошуку інформації і активно використовувати їх у підготовці та проведенні виховних заходів.

Досвід роботи педагогів доводить, що добре розвинена інформаційно-комунікаційна компетентність забезпечує їм можливість якісно і цікаво налагоджувати спільну роботу з учнями і батьками щодо пошуку, відбору, дослідження і використання матеріалів патріотичного змісту, а якість сприйняття інформації та ступінь її виховного впливу на свідомість учнів значно підвищується.

Важливо, щоб вихователі розвивали у собі потребу постійного пошуку інформаційних ресурсів патріотичного змісту та використовували їх в освітній діяльності. Це може бути робота у бібліотеках, у доступних архівах історичних документів, на інформаційних сайтах. Знайдена таким чином і вдумливо опрацьована інформація про цікаві і важливі події свого регіону, героїв національно-визвольної боротьби різних історичних періодів, про значимих постатей у творенні української державності справить на учнів очікуваний виховний вплив.

При підготовці і проведенні виховних заходів варто звертатися до інформаційних матеріалів, підготовлених Українським інститутом національної пам'яті, а саме:

- добірка роликів для використання в освітньому процесі «Революція Гідності. Сучасна війна» (<http://surl.li/tzwne>);
- серія короткометражних документальних фільмів «Жінки, які загинули за Україну» (<http://surl.li/tzwni>);
- документальний фільм «Нескорені» (<http://surl.li/tzwnq>);
- матеріали освітнього проекту «Діалоги про війну», що містить три відеорозмови учениці із ветеранами сучасної російсько-української війни на теми: «Що таке війна?», «Чому Росія прагне захопити Україну?» та «Що таке сучасна російсько-українська війна?» (<http://surl.li/tzwna>);
- інформаційні матеріали до Дня пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України (<http://surl.li/tzwmn>);
- матеріали рубрики «Повномасштабне вторгнення Росії в Україну: історичний контекст» (<http://surl.li/tzwnz>) [7].

Яскраві позитивні результати у національно-патріотичному вихованні учнів дають конкурсні заходи патріотичного змісту, науково-практичні конференції, семінари-практикуми, орієнтовані на опанування суті, змісту, форм, засобів і методів патріотичного виховання сучасного учнівства. Полемічне обмірковування на семінарах сучасних завдань патріотичного виховання дає унікальні можливості учасникам ознайомитись із неоднаковими, навіть розбіжними поглядами. Участь вихователів у таких заходах дає можливість віднаходити пробіли у власних знаннях, відчуттях, переконаннях. Комунікативна активність педагогів у ході семінарів, конференцій, тренінгів патріотичного змісту виробляє у них вміння обстоювати і аргументувати свої погляди, доводити глибину переконань, вивчати науково-теоретичне підґрунтя проблем національно-патріотичного виховання молодого покоління українців та використовувати ці надбання у практичній педагогічній взаємодії.

Висновки. В сьогоденних складних для України умовах твориться українська сучасна нація. Отже, питання готовності вчительства до виховання національної свідомості школярів наразі є особливо актуальним. Педагогічні вищі навчальні заклади мають звернути особливу увагу на підготовку майбутніх учителів до національно-патріотичного виховання школярів з урахуванням запитів сьогоденного суспільства.

У вирішенні питання готовності до виховання національно свідомого молодого покоління українців педагогам важливо дотримуватись відповідних педагогічних умов, які дозволять вирішувати нагальні питання національно-патріотичного виховання учнів.

Список використаних джерел та літератури

1. Бех І., Чорна К. Національна ідея в становленні громадянина-патріота України. Київ, 2014. 48 с.

2. Бех І. Д. Патріотизм: сучасні ознаки та орієнтири виховання. *Рідна школа*. 2015. № 1–2.
3. Бех І., Чорна К Програма патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. Київ, 2014.
4. Бражнич О. Г. Педагогічні умови диференційованого навчання учнів загальноосвітньої школи : дис. ... канд. пед. наук, спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання». Кривий Ріг, 2001. 238 с.
5. Вишневський О. Сучасне українське виховання : педагогічні нариси. Львів, 1996. 210 с.
6. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України : наказ МОН України 06 червня 2022 року № 527.
7. Інформаційні матеріали щодо організації виховного процесу в закладах освіти у 2023/2024 навчальному році / МОН № 1/12702-23 від 24.08.2023.
8. Сухомлинська О. Виховання дітей та молоді в контексті розвитку громадянського суспільства. *Педагогічна газета*. 2005. № 17. С. 7.
9. Федоренко О. М. Сутність і основні характеристики національно-патріотичної вихованості: філософський аспект. *Науковий вісник МДПУ. Серія: педагогіка*. Мелітополь : ФО-П Однорог Т. В., 2017. Вип. (1) 18. С. 278–285.
10. Федоренко О. М. Діагностика національно-патріотичної вихованості учнів 5–6 класів загальноосвітніх шкіл. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2019. Вип. (4). С. 187–201.